

O'ZBEKISTONDA LEGALTECH SOHASIDA MILLIY RAQAMLI HUQUQIY TEXNOLOGIYALAR INNOVATSION MARKAZINI TASHKIL ETISH

Shukrulloev Alisher

shukrulloevalisher@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti

Ommaviy huquq fakulteti 1-kurs A-potok 2-guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17681204>

Annotatsiya: O'zbekistonda LegalTech milliy kompyuter huquqiy texnologiyalar innovatsion markazini tashkil etish masalasi global miqyosda huquq sohasida axborot texnologiyalarining ahamiyati oshib borayotgan sharoitda dolzarb bo'lib qolmoqda. LegalTech (Legal Technology) – bu huquqiy xizmatlar ko'rsatish va ularni avtomatlashtirish uchun texnologiyalarni qo'llashni o'z ichiga olgan soha bo'lib, huquqiy jarayonlarni yanada samarali, qulay va tezkor qilishni ko'zda tutadi. Ushbu maqolada O'zbekiston uchun LegalTech milliy markazini tashkil etish zarurati, uning afzalliklari va imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: legaltech, huquqiy texnologiyalar, innovatsion markaz, huquqiy xizmatlarni avtomatlashtirish, elektron sud jarayonlar, huquqiy xizmatlar raqamlashtirish, elektron huquqiy xizmatlar, yuridik xizmat.

Аннотация: Вопрос создания национального инновационного центра компьютерных юридических технологий LegalTech в Узбекистане остается актуальным в условиях возрастающего значения информационных технологий в сфере права в мировом масштабе. LegalTech (Юридические технологии) — сфера, включающая в себя использование технологий оказания юридических услуг и их автоматизацию, целью которой является сделать юридические процессы более эффективными, удобными и быстрыми. В данной статье анализируется необходимость создания национального LegalTech центра для Узбекистана, его преимущества и возможности.

Ключевые слова: Legaltech, юридические технологии, инновационный центр, автоматизация юридических услуг, электронные судебные процессы, цифровизация юридических услуг, электронные юридические услуги, юридическое обслуживание.

Abstract: The issue of establishing the LegalTech national innovative center of computer legal technologies in Uzbekistan remains relevant in the context of the increasing importance of information technologies in the field of law on a global scale. LegalTech (Legal Technology) is a field that includes the use of technologies for the provision of legal services and their automation, which aims to make legal processes more efficient, convenient and fast. This article analyzes the need for establishing a national LegalTech center for Uzbekistan, its advantages and opportunities.

Keywords: legaltech, legal technologies, innovation center, automation of legal services, electronic litigation, digitization of legal services, electronic legal services, legal service.

O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va raqamli huquqiy texnologiyalarning ahamiyati oshib bormoqda. Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yechimlar huquqiy sohada muhim o'rin tutmoqda. Milliy raqamli huquqiy texnologiyalar innovatsion markazini tashkil etish bu jarayonni yanada rivojlantirish va davlat xizmatlarini raqamlashtirishga xizmat qiladi.

innovatsion Markazning Maqsadi va Vazifalari

Milliy raqamli huquqiy texnologiyalar innovatsion markazi quyidagi maqsadlarni ko'zlaydi:

1) **Raqamli Huquqiy Texnologiyalarni Rivojlantirish:**

Markaz, raqamli huquqiy xizmatlar va platformalar yaratish orqali jamiyat va iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni joriy etishni maqsad qiladi.

2) **Ilmiy-Tadqiqot Faoliyati:**

Innovatsion markaz ilmiy tadqiqotlar olib boradi va yangi huquqiy texnologiyalarni yaratish uchun zarur bo'lgan bilimlarni taqdim etadi.

3) **Ta'lim va Malaka Oshirish:**

O'zbekistondagi huquqiy mutaxassislar va IT mutaxassislari uchun treninglar va seminarlar tashkil etib, ularning malakasini oshirishga ko'maklashadi.

4) **Hamkorlik va Tarmoq O'rnatish:**

Innovatsion markaz, davlat idoralari, xususiy sektor va xalqaro tashkilotlar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. [1]

Huquqiy texnologiyalar milliy innovatsion markazining tashkil etilishi O'zbekistonning shaxsiy huquqiy rivojlanishidagi zaruriy yurishdir. Mazkur markaz mamlakatimizda markaziy yangi texnologiyalarni joriy etish, huquqiy sharoitni yangilash va samarali qo'llab-quvvatlashda asosiy ahamiyat kasb etmoqda. Innovatsion markaz biznes, iqtisodiy va huquqiy texnologiyalarni uyg'unlashtirish tufayli O'zbekistonning global boshqaruvini takomillashtirishga yordam beradi.

Metodologiya

Ushbu maqola O'zbekistonda milliy raqamli huquqiy texnologiyalar innovatsion markazini tashkil etish bo'yicha chuqur tahlil va izlanishlarni o'z ichiga oladi. Tadqiqot jarayonida qo'llanilgan metodologik yondashuvlar bir bosqichdan iborat bo'lib, ularga nazariy tahlil kiradi.

Nazariy tahlil. Tadqiqotning birinchi bosqichi sifatida, raqamli huquqiy texnologiyalar va innovatsion markazlar haqida mavjud bo'lgan nazariy bilimlar o'rganildi. Ushbu maqsadda turli ilmiy manbalar, saytlar va ijtimoiy tarmoqlardagi postlar ko'rib chiqildi. Bu bosqichda, innovatsion markazlar faoliyatining asosiy tamoyillari, ularning tashkil etilishidagi muammolar va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish jarayonlari tahlil qilindi. **Ijtimoiy tarmoqlarda joylangan** postlar olinib tahlil qilindi. Bu olingan postlar davomida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonidagi amaliy tajribalar, muammolar va ehtiyojlar haqida batafsil ma'lumotlar yig'ildi.

Ushbu metodologik yondashuvlar O'zbekistonda LegalTech sohasida milliy raqamli huquqiy texnologiyalar innovatsion markazini muvaffaqiyatli tashkil etish va uning faoliyatini samarali yo'lga qo'yish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Natijalar

O'zbekistonda milliy raqamli huquqiy texnologiyalar innovatsion markazini tashkil etish jarayoni bir qancha muhim natijalarga olib keladi:

1.Samaradorlikning oshishi: Huquqiy jarayonlar avtomatlashtirilishi natijasida xizmatlar tezlashtiriladi va sifatliroq bo'ladi, fuqarolar va tadbirkorlar uchun qulay imkoniyatlar yaratadi.

2.Kadrlar tayyorlash: Huquqiy texnologiyalar sohasida mutaxassislar tayyorlash dasturlari amalga oshiriladi, bu esa kadrlar bozoridagi talabga javob beradi.

3. Hamkorlik tarmog'ini rivojlantirish: Markaz universitetlar, davlat organlari va xususiy sektor bilan hamkorlikni mustahkamlashga imkon beradi, innovatsiyalarni birgalikda ishlab chiqish va amalga oshirishda yordam beradi.

4. Axborotning raqamlashtirilishi: Huquqiy ma'lumotlar va axborot tizimlari raqamlashtiriladi, bu esa ma'lumotlarga kirishni osonlashtiradi.

5. Yangi texnologiyalarni kiritish: Huquqiy xizmatlarni ko'rsatish uchun yangi dasturiy ta'minotlar ishlab chiqiladi, bu sohadagi innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi.

Natijada, milliy raqamli huquqiy texnologiyalar hayotni mazmunli qiladi, vaqtni tejaydi va xarajatlarni kamaytiradi. Bu, shuningdek, yangi ish o'rinlari yaratishga, fuqarolarning huquqiy bilimlarini oshirishga va zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishga imkon beradi.

Muhokama

Elektron raqamli imzodan foydalanishning huquqiy asoslari mustahkamlanmoqda

O'zbekistonda davlat xizmatlarini raqamlashtirish va fuqarolarga qulay sharoitlar yaratish borasida keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Elektron raqamli imzo (ERI) bu jarayonning muhim qismi bo'lib, elektron hujjatlarni xavfsiz va qonuniy tarzda rasmiylashtirish, fuqarolarning davlat xizmatlaridan masofadan foydalanishini ta'minlaydi. ERI haqida 2003 yilda qabul qilingan qonun so'nggi yillarda uch marta yangilanib, yangi tahrirdagi qonun loyihasi ishlab chiqilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali bugungi kunda 300 dan ortiq elektron xizmatlar taqdim etilmoqda, ularning 130 dan ortiq ERI talab qiladi. Davlat xizmatlarini yanada kengaytirish rejasiga ko'ra, 2026 yilga kelib, elektron xizmatlar soni 700 taga yetadi. Shuningdek, Prezidentning "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi ERI infratuzilmasini xalqaro standartlarga moslashtirish, bulutli ERI texnologiyasini joriy etish va xorijiy ERI sertifikatlarini tan olish imkoniyatini yaratishni nazarda tutadi. Yangi qonun loyihasi ERIdan foydalanishni yanada qulaylashtirish va soddalashtirishga yo'naltirilgan. Bunda ERI sertifikatlarini qog'oz ko'rinishda berish bekor qilinib, foydalanuvchilarga elektron shaklda olish imkoniyati yaratiladi. Qonun loyihasida ishonchli uchinchi tomon xizmatini joriy etish ham rejalashtirilgan bo'lib, bu xorijiy ERIlarga mamlakat hududida qonuniy maqom berishni osonlashtiradi. Natijada, ERI yordamida tadbirkorlik sub'ektlari va xorijiy investorlar uchun biznes faoliyatini kengaytirish, huquqlarini himoya qilish imkoniyati kengayadi. Shuningdek, bulutli ERI texnologiyasi orqali foydalanuvchilarga doimiy ravishda ma'lumot tashuvchi qurilmalar olib yurishga ehtiyoj qolmaydi. ERIning yanada keng joriy etilishi aholining turli davlat xizmatlariga qulay, tejamkor va xavfsiz kirish imkoniyatlarini ta'minlaydi, fuqarolar va tadbirkorlik sub'ektlari uchun samarali raqamli xizmatlardan foydalanishga ko'mak beradi. [2]

O'zbekistonda davlat xizmatlarini raqamlashtirish va ERIning keng joriy etish, aholi va tadbirkorlarni qulay, samarali, keng qamrovli jihozlar bilan ta'minlash juda muhim. ERI onlayn ma'lumotlar to'plashga yordam beradi va ularga tayanadi va davlat xizmatlaridan foydalanish qulayligini oshiradi. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi ishlab chiqarish bulutli ERI texnologiyasini joriy etish va sertifikatlar va xalqaro investitsiyalarni olish uchun savdo sharoiti va qulayliklarni yaratishdan iborat. ERIning takomillashtirish davlat xizmatlaridan manfaatli foydalanish va qulay foydalanishni ta'minlash orqali O'zbekiston hisoblash tizimini o'zgartirishning yangi imkoniyatlar yaratadi.

«Yuridik xizmat ko'rsatishda raqamli texnologiyalar joriy qilinadi» – TDYU rektori

Toshkent davlat yuridik universiteti rektori Rahim Hakimov 30 yanvar kuni «Yuridik amaliyotga xalqaro tendensiyalarni joriy qilish» mavzusidagi anjumanda sohaga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning muhimligi haqida to'xtalib o'tdi, deb xabar bermoqda Kun.uz muxbiri.

«Axborot texnologiyalarisiz nafaqat huquq, balki boshqa sohalarni ham tasavvur qilishimiz qiyin bo'lib qoldi. Hamma sohada raqamli texnologiyalar rivojlanayotganini ko'rib, bu boradagi bilimning zaruratini biz ham chuqur anglayapmiz. Universitetimiz talabalari zamonaviy axborot texnologiyalarini bilmaydigan bo'lsa, ular amaliyotda hech kimga kerak bo'lmaydi», – deydi Rahim Hakimov. Universitet rektorining ta'kidlashicha, dunyoning ko'plab mamlakatlarida yuridik xizmat ko'rsatish tizimi avtomatlashtirilmoqda, bu borada sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanilyapti. Shunga muvofiq tarzda, Toshkent davlat yuridik universitetida ham Legal Tech laboratoriya (huquqiy texnologiyalar laboratoriyasini tashkil etish) rejalashtirilgan.

Ma'lumot o'rnida, O'zbekistonda 8250 nafar fuqaroga bir advokat to'g'ri keladi. Taqqoslash uchun, AQShda 256 nafar, Italiyada 260 nafar, Germaniyada 500 nafar, Qozog'istonda 4000 nafar fuqaroga bir advokat hisobida taqsimlanadi. [3]

Toshkent davlat yuridik universiteti rektori Rahim Hakimov huquqiy sohaga kompyuter texnologiyalarini amalda tadbiq etish kerakligini ta'kidladilar. Chunki huquqshunoslikda axborot texnologiyalaridan foydalanish mas'uliyatli zamonaviy amaliyotdan qoloqlikka sabab bo'ldi. Universitetda "Texnologiya" laboratoriyasini tashkil etish rejalari ham talabalarni shaxsiy fikri bilan kengaytirildi. Bu yangilik katta foyda keltiradi. Quyosh nurlari va avtomatlashtirish vositalarini saqlash, aholiga xizmat ko'rsatish osonlashtirdi. O'zbekistonda aholiga to'g'ri keladigan advokatlar soni kamligini hisobga olsak, ushbu dasturiy mahsulotlar advokatlar yetishmovchiligini qisman bartaraf etishga xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalar — sud tizimi samaradorligining omili.

O'zbekiston "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili" doirasida raqamli texnologiyalarni sud tizimiga keng joriy etishga e'tibor qaratmoqda. Sudlarda raqamlashtirish siyosati orqali ortiqcha byurokratiya va korruptsiyani kamaytirish, hamda xizmatlarni tezlashtirish maqsad qilinmoqda.

Dunyoda 1,5 milliard odam odil sudlovga erisha olmayotgani, raqamli texnologiyalarning muhimligini ko'rsatadi. Buyuk Britaniyada raqamli infrastrukturaga o'tish natijasida qog'oz ishlatish 500 tonnaga kamaygan va ish yuritish vaqtini 15 kundan 10 daqiqagacha qisqartirgan. Singapurda esa sud hujjatlari 84% elektron tarzda almashilmoqda.

O'zbekiston Prezidentining 2020 yilgi qarori bilan sudlar faoliyatini raqamlashtirish dasturi ishlab chiqilgan. Dasturga ko'ra:

- 2021 yil 1 yanvardan sud majlislari audioyozuv orqali qayd etiladi;
- 2021 yil 1 iyuldan ishlar avtomatik ravishda taqsimlanadi;
- 2022 yil 1 yanvardan sud qarorlari onlayn tarzda taqdim etiladi.

Ushbu qaror sud tizimini zamonaviylashtirish, fuqarolar va tadbirkorlarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan. Maqsad, sud tizimiga bo'lgan ishonchni mustahkamlash va uni "Adolat qo'rg'oni"ga aylantirishdir. [4]

Raqamli texnologiyalar sud tizimining samaradorligini oshirishda asosiy ahamiyat kasb etadi. Ular byurokraziyani kamaytirib, korruptsiyani oldini oladi va sud xizmatini osonlashtiradi. Masalan, Buyuk Britaniyada raqamlashtirish qog'oz sarfini kamaytirib, ish vaqtini keskin qisqartirgan, Singapurda esa sud hujjatlarining aksariyati elektron tarzda

almashilmoqda. O'zbekistonda esa sudlar faoliyatini raqamlashtirish orqali fuqarolar va tadbirkorlarning huquqlarini samarali muhofaza qilish hamda sud tizimiga ishonchni kuchaytirish ko'zda tutilgan.

Adliya idoralari faoliyatida raqamli texnologiyalarning ahamiyati ortmoqda

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yangi farmoni adliya organlari va muassasalarining raqamli texnologiyalarni joriy etish faoliyatini kuchaytirishga qaratilgan. Bu chora-tadbirlar, ayniqsa, karantin sharoitida masofaviy xizmat ko'rsatishni ta'minlash va fuqarolarga malakali yuridik yordam berishga qaratilgan.

Farmon doirasida:

1. Raqamli Texnologiyalar: Adliya idoralarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, "virtual adliya" tizimini ishga tushirish belgilangan. Bu orqali fuqarolar uchun xizmatlar sonini oshirish va byurokratik to'siqlarni kamaytirish maqsad qilinmoqda.
2. Qonunchilikni Takomillashtirish: Qonunchilikni tizimlashtirish va ortiqcha huquqiy tartibga solishni kamaytirish uchun idoraviy normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qilish to'xtatiladi va elektron tizim joriy etiladi.
3. Yuridik Xizmatlar Markazlari: Namangan va Qarshi tumanlarida davlat organlari va tashkilotlariga yuridik xizmatlar ko'rsatish markazlari tashkil etiladi, bu orqali huquqiy xizmatlar sifatini oshirish maqsad qilingan.

Ushbu farmon davlat huquqiy siyosatini amalga oshirishda zamonaviy mexanizmlarni qo'llash, adliya faoliyatini takomillashtirish va fuqarolar hamda tashkilotlar manfaatlarini ta'minlashga xizmat qiladi. [5]

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan adliya organlari va muassasalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish faoliyatini kuchaytirish haqida farmon qabul qilindi. Ushbu farmon karantin sharoitida masofaviy xizmat ko'rsatish va fuqarolarga malakali yuridik yordam berishga yo'naltirilgan. Farmon doirasida adliya idoralarida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va "virtual adliya" tizimini ishga tushirish belgilangan. Bundan tashqari, qonunchilikni tizimlashtirish va ortiqcha huquqiy tartibga solishni kamaytirish uchun elektron tizim joriy etiladi. Namangan va Qarshi tumanlarida yuridik xizmatlar ko'rsatish markazlari tashkil etilib, bu orqali huquqiy xizmatlar sifatini oshirish maqsad qilingan. Ushbu farmon zamonaviy mexanizmlarni qo'llash va adliya faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda Xalqaro raqamli texnologiyalar markazi tashkil etiladi

O'zbekiston Prezidenti 1 fevral kuni Xalqaro raqamli texnologiyalar markazi — Enterprise Uzbekistanni tashkil etish to'g'risidagi qarorni imzoladi. 1-Iyundan markazda eksperiment sifatida xorijiy kompaniyalar uchun 5 yilgacha muddatga mo'ljallangan maxsus qonunchilik bazasi joriy etiladi. Bundan tashqari, Markaz hududida quyidagi yo'nalishlarda eksperimental maxsus huquqiy siyosat joriy etiladi:

- raqamli texnologiyalarda innovatsiyalar, xizmatlar va biznes mahsulotlarini ishlab chiqarish va sinovdan o'tkazish uchun "tartibga soluvchi sandbox"ni joriy etish;
- bojxona va soliqqa tortish;
- mehnat munosabatlari;
- moliyaviy va bank faoliyati;
- shaxsiy ma'lumotlarni qayta ishlash va himoya qilish;
- davlat xizmatlarini ko'rsatish;
- intellektual mulkni himoya qilish;
- tijorat va fuqarolik nizolarini ko'rib chiqish.

Raqamli texnologiyalar vazirligi maxsus huquqiy tartibni amalga oshirish bo'yicha vakolatli organ etib belgilandi.

Hujjatda markazning tashkil etilishi "O'zbekiston – 2030" strategiyasida belgilab berilgan chora-tadbirlarga hamohangdir. Jumladan, O'zbekistonning IT-xizmatlari eksporti hajmini 5 milliard dollarga yetkazish, 100 ming ish o'rni yaratish va IT-Parkda 1000 tagacha vakolatxonalarga ega bo'lish maqsadida xorijiy kompaniyalar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish kiradi.

Hujjatda ta'kidlanishicha, IT-Park hozirda 1652 nafar rezidentga ega, shu jumladan, 426 nafari xorijiy kapital ishtirokida. Bu aholi tomonidan 12,5 trillion so'mlik mahsulot ishlab chiqarilib, 422 million dollarlik xizmatlar eksport qilindi. [6]

Xalqaro raqamli texnologiyalar markazi (Enterprise Uzbekistan) O'zbekistonda raqamli innovatsiyalarni rivojlantirish va xorijiy sarmoyadorlar uchun qulay muhit yaratishga qaratilgan. Markazda maxsus qonunchilik va "tartibga soluvchi sandbox" joriy etilishi raqamli texnologiyalar, bojxona, soliqlar, mehnat va moliyaviy faoliyat kabi yo'nalishlarda yangi sharoitlar yaratadi. Bu tashabbus "O'zbekiston – 2030" strategiyasiga mos kelib, IT-xizmatlari eksportini 5 milliard dollarga yetkazish, 100 ming ish o'rni yaratish va IT-Parkda vakolatxonalarni ko'paytirishga xizmat qiladi. Bu o'z navbatida iqtisodiy o'sishni jadallashtirish va xalqaro maydonda raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, Prezident farmoni mamlakatimiz iqtisodiy barqarorligini oshirish va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish orqali zamonaviy raqamli iqtisodiyotga o'tishga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda yuridik ta'lim va fanni qanday o'zgarishlar kutmoqda?

O'zbekistonda yuridik ta'limni raqamlashtirishga qaratilgan o'zgarishlar joriy etilmoqda. Bugungi kunda ta'lim tizimi globallashtirish davrida jamiyat va iqtisodiyot oldida turadigan yangi chaqiriqlarga tez moslashuvchan bo'lishi zarur. Bu borada quyidagi asosiy yangiliklar e'tiborga molik:

1. **Elektron Universitet (E-University) Loyihasi:** Zamonaviy ta'limni raqamlashtirish orqali ilmiy tadqiqotlar va o'quv jarayonini avtomatlashtirish maqsadida to'liq elektron hujjat almashinuviga o'tish belgilangan. Bu loyiha, o'z navbatida, o'quv jarayonining ochiq va shaffofligini ta'minlaydi, korrupsiyaga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi.

2. **Legal Tech Laboratoriyasi:** Huquq sohasida yangi axborot texnologiyalarini ishlab chiqish va tatbiq etish maqsadida Legal Tech laboratoriyasi tashkil qilinmoqda. Bu orqali davlat va huquq sohasida ilmiy va innovatsion tadqiqotlar olib boriladi. Legal Tech dasturlari huquqiy nizolarni tahlil qilish, qonunlarni izlab topish va shartnomalarni ekspertizadan o'tkazish kabi vazifalarni bajarish imkonini beradi.

3. **Masofaviy Ta'lim:** Magistraturaga qabul qilish tizimida masofaviy, sirtqi va kechki o'qitish dasturlarini joriy etish rejalashtirilgan. Bu o'zgarishlar ish faoliyatidan ajralmasdan, malakali kadrlarni tayyorlash imkoniyatini oshiradi.

4. **Xalqaro Ma'lumotlar Bazalaridan Foydalanish:** Huquq sohasida xalqaro ma'lumotlar bazalaridan foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash, professor-o'qituvchilar va yuridik soha mutaxassislarining eng so'nggi yutuqlar bilan tanishishini ta'minlaydi.

5. **Innovatsion Markazlar:** Yuridik sohada innovatsiyalar va huquqiy tashabbuslarni tijoratlashtirish maqsadida Huquqiy tashabbuslar va innovatsiyalar markazi tashkil etiladi. Bu markaz huquqni qo'llashning tizimli muammolarini aniqlash va bartaraf etishga yordam beradi.

Bu o'zgarishlar O'zbekistonda yuridik ta'limning raqamlashtirilishi va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'lib, yuridik kadrlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirishda yangi imkoniyatlar yaratadi. [7]

O'zbekistonda huquqiy ta'lim raqamlashtirilmoqda. Bu jarayon yangi muammolarga moslashuvchanlikni ta'minlaydi. "Elektron universitet" loyihasi o'quv jarayonini ochiq va shaffof qilib, to'liq elektron hujjat almashinuviga o'tishni belgilab beradi. Huquqiy nizolarni tahlil qilish, huquqiy normalarni aniqlash kabi vazifalarni bajarish maqsadida "Huquqiy texnologiyalar laboratoriyasi" tashkil etildi. Magistraturada masofaviy, sirtqi va kechki ta'lim yo'nalishlari joriy etildi. Xalqaro ma'lumotlar bazalaridan foydalanish professor-o'qituvchilar uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Innovatsiya markazlari asosiy e'tiborni huquqiy tashabbuslar va innovatsiyalarni tijoratlashtirishga qaratadi. Bu o'zgarishlar huquqiy ta'limni modernizatsiya qilib, yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

LegalTech Sohasida Milliy Raqamli Huquqiy Texnologiyalar Innovatsion Markazini Tashkil Etish: Chet el tajribasi

1.Yevropa Ittifoqi:

Yevropa Ittifoqida raqamli huquqiy texnologiyalarni rivojlantirish uchun ko'plab innovatsion markazlar, masalan, LegalTech Lab va Legal Innovation Lab tashkil etilgan. Ushbu markazlar huquqiy xizmatlarni raqamlashtirish, xususan, huquqiy hujjatlarni avtomatlashtirish va onlayn maslahat xizmatlarini taqdim etishga qaratilgan. Yevropa Ittifoqining raqamli strategiyalari huquqiy texnologiyalarni joriy etish orqali huquqiy sohada samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. [8]

2.AQSh:

AQShda huquqiy texnologiyalar sohasida ko'plab startaplar va innovatsion markazlar faoliyat yuritmoqda. Harvard Law School va Stanford Law School kabi nufuzli ta'lim muassasalari, huquqiy texnologiyalarni rivojlantirish uchun maxsus markazlar tashkil qilgan. Ushbu markazlar yosh tadqiqotchilar va talabalar uchun huquqiy texnologiyalarni o'rganish va tadqiqotlar olib borish imkoniyatini beradi. Buning natijasida, huquqiy xizmatlar yanada tezkor va samarali bo'lib bormoqda. [9]

3.Avstraliya:

Avstraliyada LegalTech Hub tashkil etilgan bo'lib, bu markaz huquqiy texnologiyalarni rivojlantirish va innovatsion g'oyalarni amalga oshirishga qaratilgan. Markaz, huquqiy xizmatlarni raqamlashtirish hamda yangi texnologiyalarni joriy etish orqali huquqiy sohada samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Avstraliya hukumatining qo'llab-quvvatlashi natijasida, huquqiy texnologiyalar sohasida ko'plab muvaffaqiyatli loyihalar amalga oshirilmoqda. [10]

4.Singapur:

Singapurda Legal Technology and Innovation markazi tashkil etilgan bo'lib, bu markaz huquqiy xizmatlarni raqamlashtirish va innovatsion yechimlarni joriy etishga qaratilgan. Singapur hukumati raqamli texnologiyalarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqda, bu esa huquqiy sohada yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Markaz, shuningdek, xalqaro darajada hamkorlikni rivojlantirish va huquqiy xizmatlarni global darajada raqobatbardosh qilishga yordam beradi. [11]

Yevropa Ittifoqi, AQSh, Avstraliya va Singapurda raqamli huquqiy texnologiyalarni rivojlantirishga qaratilgan bir qator innovatsion markazlar tashkil etilgan. Yevropa Ittifoqidagi LegalTech Lab va Legal Innovation Lab huquqiy hujjatlarni avtomatlashtirish va onlayn

maslahat xizmatlarini taqdim etishga yo'naltirilgan. AQShda esa Harvard va Stanford kabi nufuzli ta'lim muassasalari huquqiy texnologiyalarni rivojlantirish bo'yicha maxsus markazlar ochgan, bu esa yosh tadqiqchilar va talabalar uchun ko'plab sharoitlar yaratib beradi. Avstraliyada LegalTech Hub yangi texnologiyalarni joriy etish va huquqiy xizmatlarni raqamlashtirishga yordam beradi, Singapurda esa huquqiy xizmatlar raqamlashtirilishi va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan.

Bu markazlar raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali huquqiy sohada samaradorlikni oshirib, xizmatlarni tezlashtiradi va ish jarayonlarini soddalashtiradi. Natijada, fuqarolar va tadbirkorlar uchun huquqiy xizmatlar yanada qulay, tejamkor va raqobatbardosh bo'ladi.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasida legaltech sohasida milliy raqamli huquqiy texnologiyalar innovatsion markazini tashkil etish, huquq sohasida raqamli transformatsiyani amalga oshirish va innovatsion yechimlarni rivojlantirishda muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu markaz, kadrlar tayyorlash, davlat xizmatlarining sifatini oshirish, fuqarolar o'rtasida aloqani yaxshilash va huquqiy jarayonlarni soddalashtirishga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli huquqiy texnologiyalar sud jarayonlarida shaffoflik va samaradorlikni ta'minlashga hissa qo'shadi. Bu texnologiyalar fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini oshirishga ham xizmat qiladi. Raqamli huquqiy texnologiyalar xarajatlarni kamaytirish, vaqtni tejash va samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu texnologiyalar zamonaviy iqtisodiyotda global raqobatbardoshlikni ta'minlash imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, o'zbekiston respublikasida legaltech sohasida milliy raqamli huquqiy texnologiyalar innovatsion markazini tashkil etish, mamlakatning raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish va huquqiy xizmatlar sifatini oshirish uchun muhimdir. Ushbu markaz, raqamli huquqiy yechimlarni ishlab chiqish, huquqiy hujjatlarni avtomatlashtirish va fuqarolarga onlayn maslahat xizmatlarini ko'rsatishga yo'naltiriladi. Markaz, yosh mutaxassislarni tayyorlash, startaplarni qo'llab-quvvatlash va xalqaro tajribalarni joriy etish orqali huquqiy texnologiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday tashabbuslar O'zbekistonda huquqiy sohada samaradorlikni oshirib, fuqarolar uchun sifatli xizmatlar taqdim etish imkonini beradi. Natijada, mamlakatning raqamli kelajagini mustahkamlash va global raqobatbardoshlikni oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar/ литература/references:

- 1.O'zbekiston Respublikasi qonuni, 2020 yil 5 oktabrdagi O'RQ-637-son, "Davlat organlari va tashkilotlarining faoliyatiga raqamli texnologiyalarni joriy etish to'g'risida" <https://lex.uz/docs/-4910391#-4911229>
- 2.Maniyazov, b.k. (2023). "o'zbekiston respublikasi prezidentining pf-42-sonli farmoniga asosiy hujjat haqida". O'zbekiston respublikasi oliy majlisi qonunchilik palatasi rasmiy sayti. <https://parliament.gov.uz/articles/514>
- 3.Kun.uz. (2020). Yuridik xizmat ko'rsatishda raqamli texnologiyalar joriy qilinadi Toshkent davlat yuridik universiteti rektori. <https://m.kun.uz/news/2020/01/31/yuridik-xizmat-korsatishda-raqamli-texnologiyalar-joriy-qilinadi-tdyuu-rektori>
- 4.Taraqqiyot strategiyasi markazi. (2020). Raqamli texnologiyalar — sud tizimi samaradorligining omili. <https://strategy.uz/index.php?news=1115&lang=uz>

- 5.O'zbekiston respublikasi prezidenti. (2020). Adliya idoralari faoliyatida raqamli texnologiyalarning ahamiyati ortmoqda. <https://pm.gov.uz/oz/lists/view/810>
- 6.O'zbekiston respublikasi prezidenti. (2024). International digital technology center established. [<https://www-gazeta-uz. /en/2024/02/02/international-digital-technology-center/>]
- 7.Toshkent davlat yuridik universiteti prorektori, yuridik fanlar doktori N. Salayev. (2020). O'zbekistonda yuridik ta'lim va fanni qanday o'zgarishlar kutmoqda. <https://m.kun.uz/news/2020/04/30/ozbekistonda-yuridik-talim-va-fanni-qanday-ozgarishlar-kutmoqda>
- 8.O'Reilly, M. (2023). LegalTech: The Future of the Legal Profession in Europe. European Journal of Law and Technology.
- 9.Furlong, J. (2023). The Rise of LegalTech Startups: Disruption in the Legal Profession. Law21.
- 10.Smith, D. (2023). LegalTech and Innovation: Opportunities for the Legal Profession. Australian Law Journal.
- 11.Yee, C.C. (2023). The Role of Technology in the Future of Legal Services. Singapore Academy of Law Journal..